СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 244. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 19. жовтня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 244. — Jersey City, N. J., Friday, October 19, 1923. — THREE CENTS

БОРОТЬБА ЗА КЛЕН В ОКЛАГОМІ

ОКЛАГОМА СИТІ, 17. жовтня. — Боротьба проти потайної організації Ку-Клакс-Клена перенеслася вже до стейтової леґіслятури та довела тут до цілого ряду скандальних сцен.

Прихильники ґубернатора Волтона поставили були в низчій палаті леґіслятури резолюцію, щоби розслідити діяльність Ку-Клакс-Клена. Противники ґубернатора, видимо люди, стоячі близько Клена, спротивилися резолюції, закидаючи, що внескодавці хочуть „напустити диму", щоби закрити перед публикою справжні питання дня. Сі острі виступи викликували раз по разу бучі, і кілька разів доходило майже до кулачних росправ. Провідник републиканської партії в палаті послів напав на одного републиканця, що заявився за Волтоном, з вуличними визвисками, і тут знова булоби дійшло до бійки, якби не поліційні урядники палати, які розвели закукурічених послів.

Остаточно, однак, помимо сильної опозиції палата послів стейтової леґіслятури рішила значною більшостю голосів таки перевести слідство над закидами Волтона, що в стейтовій леґіслятурі є богато членів Клена.

ПРИЇЗД ВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО АРТИСТА ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

НЮ ЙОРК, 17. жовтня. — Нині приїхав сюди на корабли Монголія відомий в світі різьбар Олександер Архипенко.

Архипенко приїздкає з Праги, де він перебував довший час, працюючи над бюстами визначних людий Чехословаччини, межи инчими президента Масарика.

Архипенко замешкав в готели Астора.

АКЦІЯ ЗА КАНДИДАТУРОЮ ФОРДА

ВАШІНҐТОН, 17. жовтня. — В републиканських кругах вважають кандидатуру автомобілевого фабриканта Форда на президента Злучених Держав дуже можливою. Вносять про се з того, що Генрі Форд, мимо сього, що кілька разів заявляв, що кандидувату не думає, недавно приняв почесну президентуру в клюбі, який виразно поставив собі за ціль видвигнення його кандидатури на уряд президента Злучених Держав.

Форд може стати кандидатом або демократичної партії або виступити яко самостійний кандидат, не опираючися на ніяку з істнуючих партій.

ДЕПОРТУЮТЬ СТУДЕНТІВ

СПРІНҐФІЛД, Месечузетс, 17. жовтня. — Іміґраційні урядники зарядили депортацію 17 студентів, що вчилися в місцевій Американській Межинародній Колеґії. Студентів мається депортувати на тій основі, що вони приїхали сюди після того вже, як квоти з їх країв були виповнені. Студенти вірили, що, їдучи яко студенти на науку, вони не підлягають вчислюванню в квоту.

Сих студентів приготовувано для праці серед їх національностий по части в старому краю, по части в Америці.

ПОДОРОЖ ЛОЙДА ДЖОРДЖА ПО АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, Илинойс, 17. жовтня. — Лойд Джордж виголосив тут промову, в котрій описував тяжке положенне Европи та представляв, що головною причиною нещасного стану є те, що европейські держави не дійшли до якогось постійного рішення повоєнних питань.

Промова була виголошена в еликій салі Межинародного Амфітеатру в Різницях. Промови вислухало коло 13,000 людий, які справили Лойдови Джорджови, що недавно піднявся з постелі недуги, гучну овацію.

ПРОПОВІДНИК КЛЕНА АРЕШТОВАНИЙ ЗА ПІЯНЬСТВО

АТЛАНТА, Джорджія, 17. жовтня. — Нині арештовано тут за піяньство та за їзду автом в пянім стані пастора Кейлеба Ридлея, котрий є урядовим проповідником Ку-Клакс-Клена.

Полісмен, котрий арештував пастора, найшов в його авті дві фляшки горівки. На поліції пастор признався, що він пив, але зложив вину за те на якогось незнаного мущину, котрий мав на селі задержати його авто та дати йому напитися.

ЯК ДРУГІ НАРОДИ ДБАЮТЬ ЗА СВОЇ ШКОЛИ

НЮ ЙОРК, 17. жовтня. — Жидівське Освітне Товариство почало кампанію за зібраннем пів міліона долярів на жидівські школи в Злучених Державах.

ЗАСУХА ГРОЗИТЬ ФАБРИКАМ

ГЕКЕНСЕК, Ню Джерзі, 17. жовтня. — Наслідком засухи, що від довшого часу треває в цілім стейті, прийдеться відай незадовго замкнути всі водні збірники в сьому стейті. Тим самим треба буде замкнути фабрики, які вживають води.

ЕВРОПА ПОТРЕБУЄ КАПІТАЛУ

АТЛЕНТИК СИТІ, Н. Дж., 17. жовтня. — Ряд бесідників на зборах Товариства Банкирів Системи Мориса, які подорожували недавно по ріжних европейських краях, підносили однодумно, що в цілій Европі дається відчувати потреба капіталу.

ВИПРАВА ПО ДВОХВОСТІ МАЛПИ

ВАШІНҐТОН, 17. жовтня. — Американське Географічне Товариство висилає наукову експедицію (виправу) в китайську провінцію Квайчав на розсліджене одинокої малпячої породи, що має роздвоєні хвости.

СПІР ЗА БОНУС НА КОНВЕНЦІЇ ЛЕҐІОНУ

САН ФРАНЦИСКО, 17. жовтня. — На конвенції Американського Леґіону прийшло несподівано до довгої дискусії над питанне бонуса для учасників великої війни. Надсподівано противники бонуса показалися зорганізованими та на третій день конвенції звели конвенцію до повного застою.

СЕНАТОРИ ПРОТИВЛЯТЬСЯ ЗМЕНЧЕННЮ ПОДАТКІВ

ВАШІНҐТОН, 17. жовтня. — Провідники сенаторної більшости заявляють після своїх конференцій з президентом Кулиджом, що вони не годяться на його програму конґресових засідань, а спеціяльно противляться його пропозиції на зменченне федеральних податків, щодо котрих секретар (міністер) скрабу вже виробляє проєкт закона.

НЕРВОВА КЛІНІКА.

Відома нюйорська церква св. Марка на Бавері веде від якогось часу так звану нервову клініку. До неї приходять на лічення люди з ріжними нервовими клопотами. Як показує статистика інституції, її лікарам та священникам вдалося найти зараду на душевні трудности трох четвертин тих, що туди зголошувалися.

ОГОНЬ У СТАРОМУ САМБОРІ.

Нам пишуть зі Старого Самбора: Страшна пожежа обняла 20. м. м. майже в одній хвилі, при сильнім вітрі, ринок (Затилле), в Старому Самборі, всі найкращі камениці і господарства так, що до рана згоріло 32 українські господарства з усіми приписами збіжа; одежі і домашньою обстановою. Без даху і живности лишилось нараз 537 душ, з чого 155 українських. Ратунковий комітет звертається до щирих українських сердець, о ласкаві жертви на адресу: уряд пароxіяльний, Старий Самбір.

ПІСЛАЛА ДІТИ НА СМЕРТЬ.

Нюйорчанка Анна Даделсон виходячи з дому на закупно поживи, наказувала свого 4-літного синка Джана, щоби він стерігся та не підходив до ґазової печи, якою він любився бавити, та щоби дивився за своєю 2-літною сестричкою. Боячися, щоби діти не підійшли до вікон, вона спуститла їх та защіпила щільно.

Коли вона вернула яких 20 хвилин пізнійше, коло дому стояла товпа народа приглядаючогося праці пожарної сторожі.

"Де горить?" — спитала Даделсон пожарних сторожів.

"На четвертім поверсі отсего", — відповіли її. Жінка в роспуці кинулася до мешкання. Її не пускали. За хвилину вона й побачила двох пожарних сторожів, як вони знесли сходами двоє, недаючих ніяких признак життя ідтий. Мати пізнала свої діти.

Їх понесено до сусідів, закликано лікаря, і сей через дві годині працював коло них з пульмотором, пробуючи привернути їх до життя. Його зусилля не здалися на нічо. Поліція, переводячи слідство найшла на підлозі коло ґазової печи попіл з паперу, котрий хлопчина видно запалив. Дим з огню, не могучи вийти через замкнені вікна, удушив діти.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СОВІТСЬКА ПОВІТРЯНА ФЛЬОТА.

Як подають з Москви, совітський уряд асигнував 36 міліонів рублів золотом на збільшення совітської повітряної фльоти. Ця фльота має складатися з 5000 літаків навої системи. В той спосіб совітські републики малиб дорівнати своєю повітряною фльотою Анґлії Франції.

ПОСУХА НА УКРАЇНІ.

Під впливами довгої посухи і спеки, якої на Україні не бувало 30 років, становище з полевими роботами траґічне. Сіяти не можна. Більшість населення полудневої частини України здержується від посівів або сіє 1—2 десятини. В середній смузі озимина зійшла дуже зле й гине. Трохи краще становище на північному заході Чернигівщини і по части Київщини. Орати сухий ґрунт нема можливости. На Україні бояться лишитись без озимини.

ВИДАВНИЦТВО РУХ В ХАРКОВІ.

Харківське видавництво "Рух" підготовляє видання збірників творів: Франка, Винниченка, Стефаника й Мартовича. В справі видання творів Франка йдуть переговори між управителем вицтва Іваном Лизанівським і спадкоємцями Письменника. Це видавництво видало недавно м. и. "Хрестоматію нового українського письменства" Плевака в двох домах.

НІМЕЦЬКЕ ФЕДЕРАЛЬНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ГОТОВЕ ЗАЧАТИ ДОМАШНЮ ВІЙНУ ПРОТИ ПРАВИТЕЛЬСТВА САКСОНІЇ

БЕРЛІН, 17. жовтня. — Німецьке федеральне правительство приготовляє військову виправу проти „червоної" влади в Саксонії (одному із стейтів Німеччини).

Завтра має туди вимашерувати 25 батальонів німецького війска державної оборони.

Федеральне правительство рішилось на сей крок наслідком вістий з Мінхен, що правительство Баварії приготовляє військову виправу на сусідню Баварію.

Подібний „червоний" переворот відбувся теж і в Турингії, де у Ваймарі, столиці того стейту, нове соціялістично-камуністичне правительство одержало в соймі заяву довіря більшостю 28 голосів проти 24.

Вістка про сподівану війну федерального війска проти „червоного" правительства в Саксонії викликала занепокоєнне в Берліні, а також і в Дрезні, столиці Саксонії.

„ЧЕРВОНЕ" ПРАВИТЕЛЬСТВО В САКСОНІЇ ПРАВИТЬ ПРИ ПОМОЧІ КНУТА

ДРЕЗНО, Німеччина, 17. вересня. — Дрезно (Дрезден) се столиця Саксонії, де тепер панує соціялістично-камуністичне правительство. Але се місто нічим не ріжниться від других міст Німеччини, де панують буржуазні правительства.

Безробітте і голод царить тут як і в Берліні або в других містах Німеччини.

Безробітні бунтуються; збираються на улицях і кругом міської ради, домагаючись хліба, а коли нічого не осягнуть, ідуть грабити склепи з поживою.

Тутешне правительство, хоч воно і „червоне", таксамо висилає поліцію і війско проти безробітних як і „синє" буржуазне правительство в Берліні. Ріжниця хиба та, що тут кромі рушниць війско вживає проти демонстрантів також кнутів, якими пражить голодних робітників, куди попаде.

Через те се правительство не має симпатій серед публики.

Аґітатори прилюдно говорять проти нього, що воно не ліпше від буржуазного, а добре хиба для хмари своїх урядовців.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ РОЗШИРИТИ СВОЮ ОКУПАЦІЮ НІМЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

КЕЛЬН, Німеччина, 17. жовтня. — Сюди наспіли вісти з Парижа, що колиб Баварці проголосили у себе монархію, то Франція посуне далі на схід свою окупацію і займе міста Манґайм, Дармштадт, Гайдельберґ і Франкфурт.

ПУАНКАРЕ ВІДКИДАЄ НІМЕЦЬКЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ У СПРАВІ РУРЩИНИ

ПАРИЖ, 17. жовтня. — Французький премієр нині знову заявив, що він відкидає німецькі предложення щодо віднови переговорів у справі Рурщини.

Заступник німецького амбасадора в Парижі др. фон Геш заявив йому, що:

1. — Німецьке правительство вже видало наказ майнерам і зелізничникам в Рурщині вернутись до праці.

2. — Німецьке правительство не могло сплачувати Франції відшкодовань в продуктах, бо воно не мало гроший.

3. — Німецьке правительство знову пропонує Франції, щоб відновило переговори у справі розвязання рурської загадки.

На се відповів премієр Пуанкаре, що він сеї пропозиції не може приняти.

БОЛЬШЕВИКИ ГОДЯТЬСЯ ПЛАТИТИ ЦАРСЬКІ ДОВГИ

ПАРИЖ, 16. жовтня. — Сюди прийшли достовірні вісти з Москви, що большевицький уряд годиться перепяти на себе всі довоєнні царські довги і зобовязатись сплачувати їх по недовгому періоді мораторії.

За се большевики сподіваються одержати офіціяльне признанне советів французьким правительством.

РОСІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ ПРОТИ ПОЛЬЩІ

МОСКВА, 17. жовтня. — Советська Росія покликала до вправ три військові кляси з 1898, 1899 і 1900 року.

Сі вправи мали відбутись по усіх краях Росії вже від довшого часу, але їх безперечно назначено в теперішню пору для поготівля на випадок війни Польщі проти Росії.

Большевицьке правительство не спішиться на поміч Німеччині, без огляду на те, як розвинуться тамошні внутрішні події, але воно готовиться до оборони своїх границь перед новим наїздом Польщі, яка тільки жде на приказ з Парижа.

Тутешній советський урядовий дневник Известия помістив малюнок (картун), який представляє советського жовніра на польській границі. Біля того жовніра уміщені такі слова: „Вони ризикують, коли хотять перейти границю моеї терпеливости".

Впрочім про небезпеку російсько-польської війни тут вже говорять не лише потайки і приватно але й голосно і прилюдно.

ЗІНОВЄВ ЗАПОВІДАЄ НАЇЗД СУСІДІВ НА РОСІЮ

ПЕТРОГРАД, 17. жовтня. — Голова екзекутивного комітету третього (комуністичного) інтернаціоналу, М. Зіновєв, заявив тут нині на робітничому зібранню, що коли реакціонери зломлять революцію в Німеччині, то тоді буде тільки питанием часу, коли сусідні держави нападуть на Росію.

ПОВІДОМЛЕННЄ! ПОВІДОМЛЕННЄ!

ДО ЧЛЕНІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Після ухвали річного засідання головного уряду У. Н. Союза з 16. лютого 1923 і рішенням Екзекутиви У. Н. Союза з 26. вересня 1923, сим проголошується тримісячну кампанію єднання нових членів до орґанізації.

Згідно з тим, в слідуючих трох місяцях а то в:

ЖОВТНИ, ПАДОЛИСТІ І ГРУДНИ

Український Народний Союз посередництвом 341 своїх Відділів в Злуч. Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ ВІД 1-го РОКУ ДО 55 ЛІТ ВІКУ

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЯ НА СЛУЧАЙ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ-НЕДУГИ.

ОБЕЗПЕЧУЙТЕ СЕБЕ І СВОЇ РОДИНИ.

Дораджуйте своїм другам і знакомим вступати в ряди своє-рідної запомогової орґанізації; орґанізації яка вже 30 літ найбільшу користь своїм членам і славу всему українському народови приносить.

Приєднуйте нових членів і членищь до істнуючих вже відділів.

Орґанізуйте нові відділи, братства, сестрицтва або товариства.

Голосіться по близші інформації до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
RECORDING DEPARTMENT
P. O. BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 30. вересня 1923.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Т. Каштанюк, гол. рек. секр.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СУМНИЙ КОНЕЦЬ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ БЛЯГИ.

З Парижа наспіла телеграма, яка повідомляє, що туди приїхав з Москви директор російського державного банку Шайнеман з політичною і фінансовою місією.

З приводу сього приїзду розписались про сю місію тамошні часописі.

Вони лишуть, що метою Шайнемана є добути у Франції позичку і признанне уряду советів.

За се, каже Шайнеман, большевики готові дати Франції і її банкирам відповідну заплату.

1. — Признати царські довги (30 міліярдів золотих франків) і сплачувати їх, починаючи з 1933 року.

2. — З позичених у Франції гроший заплатити французським банкам залягаючий процент від царських позичок (позичка на процент на сплату проценту від позички — дуже висока економія!).

3. — Віддати французьким капіталістам нафтові поля на Україні (в Донщині і на Кубані) і дати їм під контролю цукровий промисл на Україні (головно в Київщині і на Поділлі), з тим, щоб вони вжили остаючу решту нової французької позички яко інвестицію в нафтовий і цукровий промисл на Україні.

4. — Вивезти до Франції 20 міліонів пудів пшениці з України.

—o—

Коли розглянути сі предложення большевиків Франції і домагання від неї, виринають три головні питання, на які слід відповісти.

1. — Кому який хосен з такої умови?

2. — Чому умова Москви коштом України?

3. — Чому загалом московські большевики їдуть до Парижа?

—o—

1. — Колиб то була правда, що большевицька влада пролетарська, що вона селянсько-робітнича влада, так вона повинна була досі дбати і на будуче повинна-б дбати про інтерес пролетаріяту, себто селян і робітників. Але їм тільки обіцяно. Обіцяно на словах. І на тому скінчилось. Їм обіцяно, що царські довги пропали; що весь промисл і земські скарби се їх добро. Але на обіцянці скінчилось. Тепер большевицькі комісари годяться віддати в порядку всі довоєнні французські довги в сумі 30,000,000,000 золотих франків. Вже зараз готові платити проценти, а капітал зачнуть платити, як зможуть більше аніж тепер здирати податків з пролетаріяту, себто селян і робітників. Обіцяли вони були також селянам і робітникам промисл і земські скарби, — а тепер усе те дають французьким капіталістам, як тільки ще трохи дозичуть на процент для себе і на направу промислу ,який большевики знищили.

Отже кому вийшла би користь з такої большевицько-французької угоди? Ясна річ, що французьким капіталістам і в якійсь мірі і большевицьким комісарам, котрі ту угоду підписали-б і виконували.

2. — На питанне, чому та умова Москви коштом України, слід відповісти, що се тільки продовженне старої царської політики супроти України. Україну уважано за шпихлір Московщини, з якої Москаль брав ,скільки хотів або міг. Тепер Україна також богата, богато богатша від Московщини, а протратили московські большевики все, що мали, так знову ідуть в поневолену Україну і беруть, що їм під охороною „червоної армії" лише удасться. Віддають французьким капіталістам цукровий промисл на Україні, нафтові поля, пшеницю, податки на будуче на сплату російських царських довгів і т. д. Москва має на се свою „федеральну" конституцію, аби в імени України віддати скарби її народу французьким капіталістам. Українцям може се не подобатись, але і вони щось дістануть — от хочби „українізацію України". Се розвязує цілий сук наїзду московських большевиків на Україну.

Чому вони нападали на Київ? Чи для добра українських селян і робітників? Ні, на те, щоб Москва мала чим торгувати із заграничними капіталістами!

Неволя політична для довгого поневолення економічного. Новий большевицький бюрократ з Москви, дослівно таксамо як царський, віддає українського селянина і робітника в довгу неволю французьким капіталістам.

3. — На трете питанне, чому загалом московські большевики ідуть на переговори до Парижа, треба відповісти, що вони ідуть якраз тепер тому, бо якраз тепер Франція приготовляє війну проти советської Росії. Приготовляє проти неї Польщу і Румунію і ще кількох сусідів, яких їй вдасться дістати до своєї нової авантури.

Франція готовить сю авантуру скоро. Готовить не для фантазії, але для бизнесу, — щоб видістати з Росії 30 міліярдів (біліонів) золотих франків з процентом. Вона знає, що тепер їх не дістане, бо що було в Росії і на Україні, большевики вже зїли, але бодай хотіла-б мати запевненне, що дістане, аби французькі банки могли власникам російських бондів бодай виплачувати процент як від добрих вартісних паперів.

Большевики сеї війни бояться, бо нема вже кому дома за ними так дуже побиватись, а що вони хитрі з біса, так ідуть до Франції і сейчас мельдують послушно, що все, що Франція хоче дістати від Росії війною, вони їй дадуть в добрий спосіб, без війни. І ще навіть дадуть більше, бо додають концесії.

Отакий конець большевицької бляги.

Не пролетаріят збирає жниво з большевизму, а заграничні капіталісти. Пролетаріят лише працює і платить, а головно пролетаріят України.

ЛИСТИ З ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

IV.

Найвидатнішим явищем сьогорічних літніх вакацій на Підкарпатті було упорядження в м. Ужгороді загальноосвітних курсів для вчителів нижчих, а потому і середніх шкіл. І перші курси й другі мають стільки спільного, однакового, як у способах їх улаштування, в підібранні лекторських сил, в читаних на них наукових дисціплінах, в змісті самих лекцій і у відносинах до них курсантів, — що можна і не писати окремо про кожні з них: сказане, напр., про курси для вчителів середніх шкіл як найяскравіш схарактеризує і дасть поняття про те, як відбувалися курси для вчителів нижчих шкіл.

Чому саме варто згадати про курси для вчительства Підкарпатської України А тому, що і ся, навіть така проста, але в тенденції своїй надзвичайно корисна, а тому й конечна, річ уряджується на Підкарпатті не так, як у культурних людей скрізь і всюди. При чому й у сій справі покладено в основу вже зазначений нами, властивий карпаторуській інтелігенції, принціп — Богу молитись (українському) і чорта (московського) не гнівить. Замісць того, щоб urbi et orbi з свідомостю свого фактичного, відповідаючого дійсности, права кричати і заявляти, що курси впорядковується для вчительства українського, а тому такою повинна, **мусить бути** й лектура на них, підкарпатські Українці й тут задніх пасли й задовольнились тим, що їм підсунули спритніщі за них москвофіли або москвофільствуєщі чехи. І яку-ж картину, напр., маємо на курсах для вчителів середніх шкіл?... Москаль, проф. Францов, читає про „руські діялекти", себто про єдину московську мову та инші „наречія"; москаль, проф. Флоровський— про „Історію древней Русі" в дусі московських Карамзиних, Іловайських то що; москаль, проф. Савицький про „Южнорусское искусство" (не українське, бо-ж такого „нє било, нєт" і т. д.); москаль, проф. Лоський — „Введеніе в теорію знанія"; знов же той самий Флоровський — „Історію руской філософії"; москаль, пр. Лапшин — „Психологію творчества"; москаль, проф. Кизеветтер — „Історію Россії в XIX ст."; московський запроданець зпід галицького Угнова, проф. Панас—„Історію античної культури" (ро речи: про свій предмет нічого не сказав, а весь час блягузкав про відносини між „великороссами" і „малороссами", освітлюючи все се так, як можуть тільки такі „учені", як Вергуни та Панаси; між иншим так, очевидно навмисне, розтяг свою балаканину, що черговому за ним українському проф. С. Рудницькому на його предмет сливе не лишилося часу). Загально українську увагу звернув на себе молодий проф. братіславського чехословацького університету, п. Перфецький, походженням Українець з Холмщини. Українці від його лекцій сподівались чогось надзвичайного, тим паче, що сам професор навіть закликав декого на свою лекцію (ніби хотів поглумитись). Але свою „Історію Підкарпатської Руси" прочитав у такім освітленні, що слухачі тільки очі повитріщали, а Українці, обурившись, питали один одного здивовано: що се означає? чи й п. Перфецький у Вергуни пошився?...

Як бачимо, читалося все дуже поважні річи, а викладалося найчистішою московською мовою, а чи зрозумів хто з того усього хоч що небудь, то навдаки. Принаймні, коли запитали одного з учителів-мадяр, що добре розумів і говорив по українськи: „Чи ви все розумієте?" то дістали у відповідь стиснення плечима й обурене: „Ich verstehe gar nichts!" Не ліпше розуміли й автохтони, навіть ті, що всім серцем своїм тягнуться до „єдиної неділимої". Питання: для кого й для чого потрібна така декорація, як знамениті московські вчені? З таким самим успіхом могли-б читати тут німецькі, французькі, англійські і навіть японські вчені!

Єдиними проміннями в темряві загального нерозуміння на курсах були лекції проф. О. Колесси (історія української літератури і мови), д-ра І. Панькевича (діялекти Підкарпаття), а особливо славнозвісного нашого ґеографа, проф. С. Рудницького (фізична ґеографія Підкарпатської України). Про його виклади місцевий офіціоз пише: „Проф. Рудницький поражав слухачѣв великим знанєм свого предмета и новостю геольогичных дослѣдов, якѣ понайбольше сам поробив на теріторіѣ нашого краю. Його праця розкрывае тайны творения наших гор и долин". Авдиторія була цілком захоплена викладами сих лекторів, навіть москвофільська частина вчительства і тутешні Мадяри, бо все до слова розуміли, спочиваючи на сих лекціях після викладів чужою тутешньому населенню мовою московською.

Сказати, щоб і від лекцій московських професорів не було користи, не можна. Була й від них користь для слухачів, але користь, на яку московські гості зовсім не важили і від якої „бабушка русской революції", К. Брешковська, що сновиґає тут по всіх усюдах, нестямиться. Вже пару літ вона вештається тут і всіх переконує і в промовах і в пресі, що Москва й Підкарпаття — се й по населенню й по мові одно; аж після курсів ужгородський офіціоз робить висновок: „А що найважнѣйше: слухачѣ переконалися своими ухами, що великорусскій язык не є родным языком подкарпатских Русинов, а лиш одным из славянських языков, менше понятным, як чеській. И то найважнѣйщій здобуток!" („Русин", ч. 161).

Як на другу, крім інертности тутешніх Українців, причину саме такого упорядження курсів — і перших, і других,—треба показати на орган, від котрого се залежало. Се т. зв. „Шкільний реферат", колектив, що має організаційні та інспекторські функції в сфері народної освіти. Може такий заряд десь у Чехії й дуже гарна річ, але що до Підкарпаття, з його переважно українським населенням, се — власне **персональний склад** його — якийсь нонсенс. Призначенням головою реферату п. Пешека чехословацький центральний уряд ніби хотів підкреслити свої симпатії до русинів, до їхньої мови й культури. Се чех, переконаний в тім, що на Підкарпатській Україні, коли вона хоче відродитись у культурну країну, розвиток її повинен іти тільки в національнім українськім дусі. Ввесь час п. Пешек і веде сю лінію. Але в своїй праці має великі перешкоди з боку, напр., так само призначеного центральним урядом за члена „Шкільного реферату" п. Шемачека, запеклого москвофіла, а тому й великого приятеля всієї тутешньої зграї кацапів і їхніх симпатиків місцевого походження. Підпоможений п. Коханим, невідомого походження людиною, чимсь подібним до „предсовнаркома" Раковського на Великій Україні (тільки в мініятюрі), людини авантурницьких нахилів у найгіршім значінні сього слова (кажуть, що Коханий з жидків), — підпоможений сим, донощицьких справ майстром, п. Шемачек, і в самім рефераті і поза ним, веде запеклу боротьбу проти голови п. Пешека, і часто зовсім не безрезультатну. Отже через се шкільний провід і політика на Підакрпатті творять якийсь хаос, безладдя, що дуже шкідливо відбивається як на постановці самої шкільної справи, так і на відносинах між собою вчительства.

Світлою і підбадьорюючою до праці в національним напрямку подією останніх часів на Підкарпатті, була подорож міністра народної освіти Чехословацької Республіки, п. Р. Бехине, сього „одного знайбольших приятельов розвитку руського народа", як характеризує його тутешній орган „руської хліборобської партії" — „Руська Нива" (ч. 37). Ґазета згадує при сім слова п. Бехиня, сказані ним 3. IX. 1922 на конгресі в Ужгороді до чеських урядовців: **„Коли ми хочем, щоб ся земля** (Під. Україна) **лишилася при республіці, мусимо створити з неї Піемонт для всього українського народу".**

Справді, усюди, де тільки траплялося п. міністрові відповідати на привітання ріжних делеґацій або самому промовляти до підвладних йому осіб по школах, скрізь п. Бехине одверто й без жадних крутійств заявляв: Мовою навчання в школах повинна бути матерня мова Русинів, а не московська, мадярська чи якась інша. Підкреслював п. міністер не раз і те, про що ми пишем у своїх листах, а саме: тутешня інтеліґенція не має потрібного контакту з народом, а від сього походить усе лихо.

Отже навіть авторітетні чинники урядові ніби підштовхують тутешніх свідомих громадян: ви не тільки, мовляв, співайте—„оставте глубокий сон", але й справді прокиньтеся, протріть очі і візьміться до завзятої, невсипущої праці й боротьби за національні українські ідеали й культурний розвиток рідного народу!...

Турист.

СМЕРТЬ І НЕЩАСТЯ НЕ ТРАТЯТЬ НАГОДИ. НЕ ТРАТЬТЕ І ВИ. ОБЕЗПЕЧІТЬСЯ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ.

В ТЯЖКІЙ ДОРОЗІ

На горах дальніх хмари сплять —
Важкі, понурі,
Як відгук вижитих проклять
Страшної бурі.
В долині — радість тишини
Святої брами,
І ходять ,шепчуть тихі сни:
„Спочинь із нами..."
Далекий шлях... тяжкі сакви
Гнітять рамена.
Та не хили ще голови,
Душе нуждення,
І не спинись на пів-шляху
До тих верховин! —
Іди удень, у ніч глуху,
Завзяття повен!
І не піддайся снам долин
І чарам змори:
До Сонця шлях тобі один —
Лиш через гори!

П. Стах.

В У. Н. СОЮЗІ НАЙПЕВНІЙШЕ ОБЕЗПЕЧЕННЄ. ТЕПЕР ПРИЙМАЄСЬ БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ. КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИТ ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС.

ПРИГАДКА І ОСТЕРЕЖЕННЄ

ВІДДІЛАМ У. Н. СОЮЗА

Відділи: 49, 79, 88, 153, 314 і 402, з огляду на мале число членів не мають рації самостійного істнования і єсли ще й теперішньої кампанії невикористають тай більше членів не придбають, так без осібного повідомлення будуть розвязані а члени отримають переступні листи до інших правильних відділів У. Н. Союза.

Відділи: 21, 52, 74, 80, 86, 93, 110, 131, 158, 171, 233, 271, 272, 314, і 357, котрі не мають достаточного числа вписаних дітей задля чого адміністрація їх молодечого департаменту неоплачуєся, єсли в часі теперішньої кампанії більше дітей до своїх молодечих департаментів не впишуть, так їх молодечі департаменти без осібного повідомлення при кінци кампанії будуть звинені а діти призначиться до інших відділів У. Н. Союза.

Єще лишаєсь понад сотка відділів У. Н. Союза, котрі досі не завели в себе молодечих департаментів і дітей своїх членів необезпечують. Члени таких відділів, єсли бажають обезпечення своїх дітей в У. Н. Союзі, хай зараз голосяться до урядників своїх відділів або просто до головної канцелярії У. Н. Союза, на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASS'N,
Recording Department
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

ЗА УКР. НАРОДНИЙ СОЮЗ:
І. Каштанюк, гол. рек. секр.

Дано в Джерзи Сіті, Н. Дж., 16-го жовтня 1923 р.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Українські революційні ґрупи в Празі, недавно зорґанізовавшіся, суть противниками большевицької влади на Україні, та що зорґанізовали Український Горожанський Комітет для культурної праці між Українцями іміґрантами? Чи Ви знаете, що тютюн уживаний у турецьких циґаретках Гелмар є ліпший тютюн як уживається в инших циґаретках?

З ІСТОРІЇ БОЖЕВІЛЛЯ.

Докази про існування божевілля сягають самих початків історії, і найти їх можна в найстарших книгах східних та західних світів. Так, приміром, в Старому Завіті читаемо, що на Савла находили хвилі суму, коли на нього сходив „злий дух від Господа". Читаемо також про божевілля вавилонського короля Набухадонозора, котрий мав думати, що він перемінився в звіра, і через те мав їсти траву як віл, а все його тіло мало бути вкрите росою, а волося його росло, поки не виглядало на орлине піря, а його ніхті не подобали на пазурі птиць.

Про подібні случаї заховалася память в західних народів. Стрічаемо грецьке оповіданнє про грецького героя Аякса, котрого переслідували богині гніву, поки він не пробився на власний меч. В славній грецькій пісні про грецького короля Одисея оповідається, як він вдавав зі себе божевільного, щоби не піти на війну.

Рівнобіжно з тими душевними явищами йшло стремління людий пізнати сі явища та подати їм якісь вияснення. Се вже така признака людського ума, що він старається найти причини всякого явища. Друга признака людського ума така, що люди все дострoюють свої пояснення до загальних поглядів даного часу. Ось звідти то й береться те, що в ріжні часи люди мали ріжні погляди на суть, природу, причини й наслідки, божевілля.

Найстарший погляд на божевілля се погляд, що людину опутав дух. Всі люди та народи на найнизчім степени умового розвою думають, що божевілля ссилає або бог або чорт (добрий або злий дух), що він самий поселюється в хору умово людину. Коли людина заховувалася так, як сього вимагала релігія його краю, то люди казали, що в ньому живе добрий дух, і його вважали за святця. Колиж хора людина ломила права або звичаї краю, то її вважали за навіжену злим духом, і її старалися лічити при помочи релігійних церемоній та викликань.

Великий перелом в історії трактовання хорих умово людий зробив грецький лікар Гіпократ, що жив коло 460 року перед Різдвом Христа. Сей славний чоловік, якого вважають оснувателем новочасної науки медицини, перший проголосив, що мозок є орґаном ума; та що через те божевілля се мусить бути недуга сього орґану, себто недуга мозку. Він був першим, що лічив хорих умово людий так само, як лічиться хорих фізично (тілесно).

Однак ся здорова думка не пожила довго. Прийшли довгі століття застою в людській думці, які звуться середними віками, а які не дали сій думці розвинутися. Всемогучі церковні орґанізації тих часів задушили свобідний розвій думки, і серед загального застою заснітився теж здоровий погляд на недуги людського ума. Людство знова вернулося до варварських поглядів дикунів. Знова почали люди добачувати в божевіллю діла добрих та злих духів. Добрим духам приписувано ріжні обявлення, а злим духам такі вчинки, як ворожбицтво та чарівництво. Чарівників та чарівницю нищено безпощадно, а паленнє чарівниць переховалося в західній Европі аж до вісімнайцятого століття. Про розміри сих переслідувань може посвідчити один факт, що в французькім місті Трев спалено протягом кількох років 6,500 людий за чарівництво.

Нині не улягає найменчому сумнівови, що всі ті чарівники та чарівниці були просто хорі умово люди. Та сього ніхто не розумів тоді так, як се розуміють нині; їх вважалося за навіжених чортом, над ними відправлювано ріжні молитви, а коли се не помогло, їх нищили, звичайно через спаленнє на отнищи.

Однак наука, що з часом стала підноситися з повного застою, нарешті стала додумуватися до того, що пятьсот літ перед Христом говорив грецький лікар Гіпократ. Знова стали лікарі доказувати, що душевні явища є вислідом перемін, що відбуваються в мозку, та що через те божевілля се нічого инчого, як недуга мозку, зовсім так як запаленнє легень се недуга легень. На початку девятнайцятого віку вже всі лікарі по поступових краях західної Европи признавали сю думку.

Положенне та трактованне божевільних змінилося, та не дуже. Місто вважати за навіжених злими духами, їх стали вважати чимось в роді злочинців. Так і трактовано. Їх вже не вважали за втілених чортів, за власність діявола, але все таки на них дивилися, як на людий, які не мають ніякого права до суспільности. Суспільність того часу думала, що її обовязок скінчився, як вона не допустила до того, щоби божевільна людина робила якісь клопоти своїм сусідам. Були се часи трактовання хорих умово людий по тюрмах, заковування їх в кайдани, мучення по вязницях.

Ось як описує один маляр дім для божевільних в Анґлії:

„Люди, вкриті брудом, кулються в келіях з каменя, холодних, вогких, без доступу світла та воздуху, лежачи на одинокій обстанові, на гнилій соломі, якої ніколи не змінялося. Словом, страшні ями, в яких людяний чоловік вагався б помістити найдикших звірів. Божевільні в тих ямах були здані на ласку й неласку сторожів, а сі були злочинцями з вязниць. Нещасні хорі волочили кайдани та були закуті до себе, як злочинці, засуджені на ґалєри".

Перший пролом в сих обставинах зробила Анґлія, а анґлійський лікар др. Коноли був першим, що скасував кайдани в своїй лічниці для умово хорих. Від нього почався людяний рух, який не переривався аж до наших часів. Нині вже відай в цілому світі признають божевільних людий хорими умово та поводяться з ними як з хорими людьми без огляду на те, як вони не поступалиб під впливом своєї недуги. З малих колись початків розвинулася велика наука, що зветься психіятрією, яка наймається розсліджуваннем божевільних умових явищ, вияснює їх та старається їх лічити та їм запобігати. Вона вияснила вже незвичайну масу хорих душевних явищ та навчилася, як лічити неодну умову недугу. Правда, лікарі невдоволені ще й з того, і все ще шукають нових, кращих доріг.

Що богато ще буде найдено в тім напрямі, видно хочби з тої трудної та часто мильної дороги, якою перейшли людські погляди на божевіллє та трактованнє умово хорих людий.

Сі давні погляди, на жаль, ще не зовсім перевелися. Видно се потім, що люди кричать за покараннем, себто суспільною пімстою, на тих, які поповнили злий вчинок під впливом божевілля. І тепер ще стрічаються факти, що родина умово хорої людини стидається признати, що їх кревняк умово хорий, хоча вони не стидалибся признати, приміром, що він заслаб на жолудкового рака (хоча кількасот літ тому назад і таку людину вважалося навіжену чортом). Ще й нині люди в публичних заявах будуть розбирати, чи слова умово хорого чоловіка морально оправдані чи ні; будуть шукати за виною в жертві божевілля або добачувати в учинку божевільного якогось політичного значіння, або казати, що такий вчинок приносить стид нації. Всяке захованнє того рода се захованнє людий, в яких ще не пережилися давні, дикунські звички.

Умово здорово людина на вид вчинку божевільної людини заховується так само, як заховується супроти маячення людини, хорої на горячкову недугу.

Здорова умово людина не пізве до суду за образу чести, сказану хорим в горячці. Не буде розумний чоловік казати, що маячення в горячці се специяльність якоїсь нації, якого вона повинна стидатися. Не буде питатися других, чи вони теж так само думають, як говорить хорий в горячці. І не буде ніякий лікар лічити саме маячення, не буде він старатися запобігти лепетання недужого, а буде старатися скріпити тіло хорого так, щоби воно могло вийти побідно з тої боротьби, якої обявом є і горячка і маячення.

HELMAR

ЯКІСТЬ НАЙЛУЧШЕ СВІДОЦТВО

Курці, спробувавши раз ГЕЛМАРА, завсіди волять ГЕЛМАРА аніж звичайні цигаретки. Добрі цигаретки містять в собі турецький тютюн. ГЕЛМАР зроблений із 100% чистого турецького тютюну.

20 ГЕЛМАРІВ коштує кілька центів більше ніж 20 звичайних цигареток, але ГЕЛМАРІ кілька разів лучші.

ГЕЛМАР пакується в тверді паперові пачки, а це хоронить їх від ломання і роздавлення. Звичайні цигарети паковані у вязки.

ЗАПАМЯТАЙТЕ ПУДЕЛКО І НАЗВУ

Anargyros

Виробці найлучшого сорта турецьких та египетських цигареток в світі

ВІДОЗВА

до переселенців Богородчанщини в Злучених Державах і Канаді.

На днях ми одержали листа з Богородчан слідуючого змісту: До Хвального Виділу Т-ва „Богородчани" в Ню Йорку.

Підписаним Виділам усіх Українських Товариств в Богородчанах в їх праці на усіх ділянках національного життя приходиться поборювати нечувані труднощі, які в однаковій мірі спричинені незавидною долею нашого народу під чужим панованням, як також страшним матеріяльним знищенням після воєнної завірухи.

Усі без вийнятку мешканці нашого повіту, попри негайну потребу відбудови власних знищених війною господарств, примушені складати величезні датки на відбудову громадських будинків, церков, шкіл, мостів і т. і. Притім справді подиву гідною є жертвенність на усі народні цілі, на які українське населення нашого повіту мимо усего здобувається. А потреба фондів на ріжні національні цілі дійсно пекуча, тому що „проволока — смерти подібна".

Збитою лавою суне на нас ворожа сила. Сотки тисяч кольоністів і військових осадників осідають на нашій прадідівській землі окружаючи і стискаючи нас залізним перстенем винародовлення. Польський уряд спішить радо з помочію усяким „кресовим рицерком", намагаючись стерти нас з лиця землі і утворити з Польщі національно одно рідну державу.

Сто міліярдів польських марок призначено нате, щоби протягом кількох літ уся Західна Україна опинилась в сіти польських шкіл, захоронок, костьолів, кулок рільничих і т. д. Наша молодь, одинока наша надія, примушена побирати шкільну науку в польських школах, відки виходить вона зі скривленою національною душею. Справа нашого приватного шкільництва, в якім діти наші виховувалися на правдивих Українських горожан—стала в даний момент так прекучою, що занедбання її булоб просто злочином супроти грядучих поколінь.

В Богородчанах істнує тільки польська школа, в якій українські діти, хоть творять більшість, мусять побирати науку в польській мові і в польськім дусі. Та нашим сусідам замало того, що вони вщіплюють ворожого нам духа в наші діти у віці 6—13 літ. Вони посягають і на тих найменших і заснували величаву захоронку для дітий до шкільного року, в якій очивидно задля браку своїх дітий будуть виховуватись на зрадників свого народу переважно діти наших бідняків.

Рівнобіжно з походом на український душу іде шалений похід на українську кишеню. Тисячі пявок приссались до виснаженого війною організму нашого народу, стараючись витягнути з него усі соки, нате, щоби обезсиленого лекше доконати. Тут польські „кулька рольниче" ідуть в перегони з жидівськими спекулянтами. Невичерпані богацтва нашого краю неприносять нашому народови ніякої користи.

І тільки організація рідного промислу і торговлі зуміє вирвати наш народ з ціпких лап чужих хижаків. Завдання це взяла на себе наша кооперація, яка однако з браку капіталів не всилі розвинути як слід своєї діяльности. В Богородчанах відновили свою діяльність майже усі Українські Товариства, які працюють успішно на усіх ділянках національного життя. Центр усіх товариства „Народний Дім" відновлений тільки частинно. Недавно засновано тут „Повітовий Союз Кооператив", який в дуже короткому часі розвинув живу діяльність, постачаючи для спілок і українського населення повіту усякі товари. На перепоні кращого його розвитку стоїть передовсім брак відповідного приміщення, тому що відбудова другої половини Народного Дому вимагає вкладу більших капіталів.

Стараючись чим небудь нерецкодити погубній діяльности польської школи і захоронки, кружок Українського Педагогічного Товариства в Богородчанах задумує в короткому часі приступити до заснування приватної народної школи і захоронки.

При філії Просвіти засновано Кружок аматорський, який однаково з браку сцени в салі „Народного Дому", не може себе як слід проявити. А потреба його є конечна з огляду нате, що він гуртує старшу українську молодь, яка у воєнних і повоєнних часах сильно здеморалізувалась і ніякої участи в національним життю не бере.

Як видно з цего короткого огляду, діяльність Українських Товариств наладжується і по усиленню деяких перепон, переважно матеріяльного характеру, воно попливе широким руслом, вириваючи наш повіт з духової темноти та матеріяльних злиднів. Ми певні, що наші заморські брати, мимо довголітної розлуки не втратили ще духових звязків з Рідним Краєм і що їм таксамо дорогі і близкі серцю усі болі і потреби нашого повіту.

Підписані Виділи усіх Українських Товариств в Богородчанах розуміючи усю вагу обовязків вложених на них в цей трудний для нашого народу момент, звертаються до Вас з гаклінно юпросьбою прийти їм з можливо видатною помічю, яка далаб змогу провести в життя найважніщі завдання даної хвилі: Докінчити відбудову Народного Дому, побудовати в нім сцену, заснувати приватну народну школу і захоронку та поширити діяльність Повітового Союза Кооператив.

Письма і гроші проситься слати на руки Всечеснійшого Отця Антона Рудницького в Богородчанах.

Сподіючись, що наші Брати сповнять наші найлучші сподівання, остаємось з братерським привітом:

(Тут слідують підписи урядників товариств: Повітового Товариства філії Просвіти в Богородчанах; Господарсько-Споживчої Спілки Народного Дому, Кооперативи з обмеженою Порукою в Богородчанах; Кружка Українського Педагогічного Товариства в Богородчанах; Повітового Союза Господарсько-Споживчих Кооператив в Богородчанах; Торговельно-Промислової „Учительської Спілки"; Секції Українського Студентського Союза; Повітового Комітету Допомоги Українським Інвалідам; чит. Просвіти).

Замітка: Дотепер заходом Тов. Богородчани в Ню Йорку були зібрані добровільні жертви й вислано до сего часу $200 на відбудову Народного Дому в Богородчанах, а $25 на захист для сиріт в селі Гребівци, богородчанського повіту. На дальшу поміч майже всі члени Тов. Богородчани складають по 10 центів місячно.

В міру потреб ця поміч являється майже незначною, але-ж бо складають її тільки одиниці, не більше як одна десята частина всіх переселенців Богородчанщини в Америці й Канаді. А де решта? Де девять десятих частин земляків? Невжеж не чуєте ви голосу братів зі старого краю, просячи о поміч не особисту, а на піддержання нашого народнього життя.

Недозвольте, щоби історія записала вас чорними рядками як зрадників свого народу, союзників лютого ворога. Помагайте своїм братам в рідному місточку і повіті в їх змаганях до кращого суспільного життя, а за вашу поміч буде вам честь і слава.

Дальші жертви проситься приносити на збори Товариства, котрі відбудуться 20. с. м. в Disciples Community House, 147 Second Ave., New York, а проживаючих поза Ню Йорком слати на адресу касієра Т-ва: John Martinec, 65 St. Marks Place, New York. На зборах будемо приймати в члени без вступної оплати. Вступайте в ряди до спільної праці на користь народню.

ЗА ТОВАРИСТВО БОГОРОДЧАНИ В НЮ ЙОРКУ:

Гр. Семенович, пр.; Вас. Костів, секр.; Іван Мартинець, кас.

ДО І З УКРАЇНИ НА КОРАБЛЯХ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Ви подорожуєте вигідно під протекцією правительства Злуч. Держав. Поспішні кораблі, знаменитий харч, пишні кабіни, осібні кімнати для пар і родин, та вигоди всякого рода. Відізди два рази в тижни до Бремен і других портів.

S. S. Leviathan	Oct. 20
S. S. Pres. Roosevelt	Oct. 23
S. S. Pres. Harding	Oct. 27
S. S. Pres. Fillmore	Nov. 3
S. S. America	Nov. 13
S. S. Pres. Arthur	Dec. 5
S. S. Geo. Washington	Dec. 13

По ціни і інформації пишіть до:

UNITED STATES LINES

45 Broadway New York City

Агенти по всіх містах.

Managing Operators for

UNITED STATES SHIPPING BOARD

ЗАСЛУЖЕНА РЕПУТАЦІЯ

протягом трох генерацій гідної обслуги, є позаду кождої бутельки Бордена Молока Рід А.

ЗАМОВІТЬ ДНЕСЬ БОРДЕНА РІД А

BORDEN'S Farm Products Co. Inc.

Telephone BERGEN 1127

ПОЗІР! NEW YORK, N. Y. НОВІСТЬ!

Заходом Тов. „Вільність в Америці"

— відограє —

Русько-Український Народний Театр

СТЕПОВИЙ ГІСТЬ

драму в 5-ох діях Б. Грінченка в Українськім Народнім Домі, 217-219 E. 6th St., New York

В НЕДІЛЮ, 21. ЖОВТНЯ 1923

Початок о годині 8-ій вечером. Вступ $1.00, 75 і 50 цнт.

ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ БАЛЬ.

„Степовий Гість" заборонено виставляти в Галичині Поляками, тому прийдіть і подивіться чому?

Русько-Український Театр знаний зі свого виступу на нюйорській сцені з кількох літ, тому purить, що вище згадану штуку відограють як пристало сталому театрови. 44-5

Приходіть громадно. За добру забаву ручить — КОМІТЕТ.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З ГАРТФОРД, КОНН. І ОКОЛИЦІ.

Заходом Українського Аматорського Кружка в Гартфорд, Конн. відограється гарне і поучаюче представлення п. з.

ЩО НАС ГУБИТЬ

або ТИМКО КАПРАЛЬ

В НЕДІЛЮ, 28. ЖОВТНЯ 1923

в ST. PETER'S HALL, 160 Main Street, Hartford, Conn.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Татас Нагірний .... А. Ковальський
Агафія, його жена....... Н. Солецька
Оля, їх дочка....... Пав. Солецька
Тимко Капраль .... Ф. Медвідь
Василь, вояк .... Л. Аналович
Прокіп Горішний .... Ів. Новіцький
Н. Штудерний, присяжний ... М. Дерех
Скорицький, писар .... Ф. Шаркевич
Гершко, арендар .... І. Йордан
Микита Джус, селянин ... Зах. Процик
П. Кобрів, селянин .... Ів. Каганюк
Михась, парубок .... Мих. Драпяк

Дівчата, хлопці, п. п. Віхневич, Ковальська, Матис.

Початок о годині 7.30 вечером. Вступ 75 і 50 цнт., для дітий 15 цнт. Дохід на українську гр.-кат. церков. Режісер п. Гр. Королишин.

44-49 Парох. Комітет.

КОНЦЕРТ

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ

— який відбудеся —

В ВТОРОК, 30. ЖОВТНЯ 1923

в ALLENTOWN, PA.

Тикети можна дістати у Григорія Пипюка, 611 Ridge Ave.; Олекси Попика, 192 Tilghman St.; Михайла Радя, 167 Tilghman St. і Стефана Мельничука, 546 Ridge Ave.

44,46,48,50,52

ПОЗІР! MANVILLE, R. I. І ОКОЛИЦЯ.

Заходом Народного Дому

— відбудеться —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 20. ЖОВТНЯ 1923

в Народнім Домі.

На сей баль запрошується всіх Манвільчан і всіх Українців з околиці, як з Вунсокет, Сентрал Фолс, Потакет і з Провиденс. На бали приграває буде добірна оркестра. Також будуть ріжні напитки і закуска.

За добру забаву ручить

44 КОМІТЕТ.

УВАГА! НЮ ЙОРК УВАГА!

Заходом Тов. Теребовельська Поміч уряджується сего сезону

ПЕРШИЙ ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 20. ЖОВТНЯ 1923

в LIBERTY HALL, 257-263 E. Houston St., New York

На бали буде приграватн першорядна музика до старокраєвих і американських танців. 44-5

Початок о годині 7. вечер. ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.

За добрі напитки, свіжі перекуски і веселу забаву ручить — КОМІТЕТ.

ПОДОРОЖ

ДО АБО З УКРАЇНИ І НЮ ЙОРКУ ЧЕРЕЗ ДАНЦІҐ АБО ГАМБУРҐ

НА ROYAL MAIL

СЛАВНИХ „О" КОРАБЛЯХ

є найліпшою.

ЗНАМЕНИТА ОБСЛУГА. ЧАСТІ ВІДІЗДИ.

ROYAL MAIL STEAM PACKET CO., 25 Broadway, New York

ВЕСЕЛА БАНДУРА

Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення посилати до: „SVOBODA" 83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ТОМ ПЯТИЙ.

(86)

Камінний вугіль.

Евеліна не хотіла вмирати.

Вона не хоче вмерти, не зважаючи на лікаря, який сказав, що вона не може далі жити.

Цей хлопець сказав їй багато правди, але в одним пункті він не повинен мати слушности, а саме відносно того, що коли щось „може", бути, то вони „мусить" бути!

Евеліна почувала в своїй душі енергію, пробудження відпорної сили, коли вона побачила, що вона лишилась на світі сама.

Богатьом вже людям дала силу думка: Коли я не маю нікого, то я хочу володіти самим собою!

Вона рішила здобути будучину.

Вона буде артисткою!

Вона покаже світу, що вона може, коли вона хоче.

Вона не буде лякатися ламп. Якраз з тої обставини, що їй не признають відваги, черпатиме вона її.

Вона співати-ме, ніби вона співає для себе. Вона може зробити це, цілий-же натовп перед нею є для неї купність з „нічого" і „нікого".

Вона мучилась цілу ніч; роскіш, яка оточувала її в її сальонах, стискала її і дивилась з докором на неї; твори мистецтва на її столах і в її шафах, коштовні вази, пугари, виложені самоцвітами келіхи промовляли до неї: що з того, що я з золота, з срібла, коли я не пугар за пятнадцять су? Але вона нарешті всеж переміг її, і ранком вона прокинулась з вихоталеним духом.

Цього дня мала бути повторена таж сама опера, в якій вона співала передвчора.

Перед полуднем була проба цеї опери.

Вона покаже на пробі, що вона може. Вона не буде бачити людей, вона співати-ме як сліпий соловейко.

Вона сказала запрягати. Приїхавши до театру, вона одіслала кучера назад, наказавши, щоб він приїхав по неї по двох годинах, коли кінчиться проба.

Але коли вона вступила до фоє, до неї на зустріч вийшов режісер і повідомив її, що її ролю мати-ме сьогодня иньша примадонна.

Ці слова схвилювали Евеліну. Чому їй забрали цю ролю? Чому її не повідомили про це раніще? Це був великий брак уважности!

Режісер висловив свій жаль, що не може дати їй жадних пояснень відносно цього. Най вона звернеться до імпресаріо.

Схвильована Евеліна пішла до імпресаріо. Він не був в своїм бюро.

Але секретар передав з штивною ввічливістю Евеліні лист, який він якраз тепер хотів з доручення імпресаріо одіслати їй.

Евеліна взяла лист і вийшовши в передвірок, вона відкрила і прочитала його.

Це було виповідження, негайне виповідження, мотивоване останнім неуспіхом.

Вона сама не знала, як вона вийшла з передвірку і опинилась на вулиці. Вона отямилась аж тоді, коли війшла в течію публики на вулиці, і тоді їй впало на думку дивуватися собі самій.

Якаж дивна людина, що більш не живе, а всеж ще мандрує по землі!

Вона бачить ще людий, але вони її не бачать.

Вона іде ще, вона ступає ще, але її дух і її тіло мандрують ріжними шляхами.

Як-же це дивно бути знищеною!

Отже правдою є все те, що казав їй жорстокий хлопець.

Хмарки золотяться лише доти, доки їх сонце не зайшло!

Цілий блиск їх був лише зовнішній, а не внутрішній.

Гарна постать була лише грішною іграшкою в ще більш грішних руках. Дурне щастя треває лише доти, доки є на світі нещасливі дурні.

Евеліна блукала довго навкруги, доки вона потрапила додому. Вонаж йшла пішки.

Вона соромилась всісти до повозу, чи не насмілювалась покликати фіакра, боячись, що він побачить по її очах, що вона є ніхто, і що він запитає її: хто мені заплатить за те, що я повезу вас кудись?

Вона зовсім не булаб здивована, колиб у воротах її готелія їй сказали, що тут не мешкає жадна жінка, яка носить її імя. Вона вже давно вмерла, вінеслась.

Але перед нею стояло ще дещо, що мусіло вивести її з приголомшення до здивовання.

Пройшовши скрізь свої покої, вона знайшла в своїй убиральні чоловіка, який сидів, простягнувшись вигідно на фотелю.

Це був князь Вольдемар.

Пора вже представити особисто цього нашого часто згадуваного героя.

Це бездоганно прибраний джентельмен з елегантною фігурою, дбайливо виплеканим волоссям, білявими котлєтками звисаючими по обох боках, закрученими вусами, круглими отвертими очима і повними устами. Його усмішка шляхетна і зневажлива. Його погляд привітний і ображуючий.

Евеліна скрикнула з обуренням несподіванки і переляку: „Мій пане, що ви шукаєте тут?"

„Я чекаю вас, гарна пані!" промовив князь говорячи шляхетно в ніс і не встав з свого місця, на якім він здавалось вигідно байдикував.

„Хто дозволив вам війти сюди?" запитала Евеліна поривчасто.

„Я не просив нікого о дозвіл!"

„Отже, яке право маєте ви бути тут?"

„Таке, пані!" промовив князь, виймаючи з лінивим спокоєм з кишені сурдута заяву, кождий рядок якої був підкреслений червоним. Він подав її Евеліні. Папір тремтів в її руці, коли вона читала цю заяву. Вона здивовано запитала: „Що це? Я не розумію цього?"

„А ця річ легко зрозуміла!" промовив князь Вольдемар, який нарешті рішив встати з фотеля. — „Кредитори пана Каульмана наклали заборону на ваше рухоме майно. Пан Каульман був остільки неуважний чи розсіяний, що він заголосив майно своєї дружини як свою власність, а тепер наклали заборону на все, чим ви володієте. Кредитори зарядили в часі вашої відсутности судово відчинити ваші кімнати і прибили на воротах оголошення, в якім вони запрошують покупців оглянути річи, призначені на продаж. Згідно цьому запрошенню я маю честь бути тут і оглядатися навколо. Як ви бачите на всіх меблях судові печатки. Я тут як покупець!"

Евеліна подивилась навколо і переконалась, що князь говорить жорстоку правду.

„Але, пане, це неможливо! Каульман же знав, що тут нічого йому не належить.

„Я гадаю також так. У всякому разі це помилка вашого нотаря, що він не забезпечив вас відносно цього. Так знають лише, що Каульман зарядив привезти це все сюди, що він все купив, набув. Але на жаль сам Каульман при найліпшім бажанню не зможе посвідчити на вашу користь; бо йому трапилось невеличке нещастя; поміткивши на залізниці, що поліція стежить за ним, він вискочив з вагона і так нещасливо, що вмер на місці."

(Далі буде).

В АМЕРИЦІ

Ремесло, фах і мову можна учитися почтою. 45 мінут денного коленняся дасть Вам спромогу вивчитися англійської бесіди протягом 3 місяців. Не знаючи її Ви не осягнете нічого в Америці, а знаючи її, Ви будете чутися в дома. Ми гарантуємо, що по упливі 3 місяців від дня вписанняся в нашу школу, Ви будете говорити, читати і писати по англійськи. Пробну задачу і подробиці висилаємо за 10 центів, гришми або марками. Можна і канадійськими. Адресуйте: 40-45

First American Preparatory School, 210 W. 147th St., Dept. 46, New York City.

НОВИНА! БОФАЛО І ОКОЛИЦЯ. НОВИНА!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ІМ. О. О. НИЖАНКОВСЬКОГО

буде виставлена оперета в 3-ох діях А. Ів. Нагорянського

— ОХ, НЕ ЛЮБИ ДВОХ —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 21-ГО ЖОВТНЯ 1923

на гали Парохіяльній при збігу улиць Fillmore і Onieda.

Початок о годині 7. вечером. По представленню БАЛЬ.

На се представлення запрошується усіх чесних Українців як місцевих так і поза Бофало тому, що се дуже прегарне представлення з життя галицького і наскрізь зрозуміле. Приходіть усі і знакомих привидіть. За вдоволення ручить ЗАРЯД КРУЖКА.

ЛІГА АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКР. ПОХОДЖЕННЯ

в Ню Йорку, Н. Й., устроює

В СУБОТУ, ДНЯ 20 ГО ЖОВТНЯ 1923

В УКР. НАР. ДОМІ, 217 E. 6th Street, NEW YORK, N. Y.

ВЕСЕЛИЙ ВЕЧЕРОК

получений зі співами танцями і забавами. Танці до рана.

ПОЧАТОК о год. 7-мій вечер. ВСТУП 65 цнт.

Українці: — Приходіть всі на цей Вечерок, забавитеся добре за що певно ручить Комітет Ліги Горожан.

ПАТЕНТИ

Даром пішлемо наш прегарно ілюстрований патентовий підручник. Пишіть по него днесь по українськи.

В справах патентовання винаходів і продажі патентів звертайтеся з довірем до скорих і утитних патентових адвокатів на адрес:

A. M. WILSON, Inc.
310 Victor Building
WASHINGTON, D. C.

ФАРМИ!

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 68 акрів, сад, 2 акри ліса, дім в 7 кімнат, меблі, 4 инші забудовання, машинерія, 2 коні, 3 корови, 3 телят, 200 курий, 7 акрів кукурузи і 1 акер картофлей. Ціна $4000, готівкою $2000.

Фарма 58 акрів, 5 акрів ліса, 4 саду, дім з 5 кімнат, 4 забудовання, 50 бушлів жита, 4 акри кукурузи, 2 гречки, 1 і пів картофлей, 1 і пів акра капусти, 2 коні, 2 корови, 3 безроги, 150 курий. Ціна $2700, готівкою $1500.

F. FILANOWSKY,
103½ St. Marks Pl., E. 8th Street.
New York City.

НА ПРОДАЖ ФАРМА 140 АКРІВ, дім з 12 кімнат, велика нова стайня і другі забудовання, 15 коров, бугай, 3 коні, безроги, кури, 15 акрів будівничого ліса, 300 бушлів вівса і бульби, 60 тон сіна і другого засіву. Дві милі від міста. Прихід за молоко $300 місячно. Причина продажи, старість. Ціна $6,000, готівкою $4,000. Для доброго покупця спродам троха таньше. CHAS. BILETSKY, R. F. D. 2, Broadalbin, N. Y. 43-44

ФАРМА 70 АКРІВ доброї чорної рівної землі, 14 акрів ліса, решта орне поле і огород, дім з 6 кімнат, великі другі забудовання в добрім стані, 2 коні, 2 корови, богато курий, вся потрібна машинерія і збір. Ціна для скорого купця $3.800, готівкою $1.500. Беріть колію Central of New Jersey, Lehigh Valley або Pennsylvania до Flemington до мене. I. KERSTNER, 214 Main St., Flemington, N. J. 44-46

ФАРМА 158 АКРІВ мусить бути спродана сего місяця з причини виїзду до моеї родини в Каліфорнії. Великий дім, будинки, великий збір з поля і вся машинерія, автомобіль, 150 курий, 6 штук худоби і 2 добрі коні, 65 акрів орної і доброї землі, решта грубий ліс і пасовиско. На скору продаж ціна $4.800, готівкою $1.500, решта на сплати після умови. 44-46

NICK BORDECKY,
R. D. 1, Galway, N. Y.

ДОБРА ФАРМА 45 АКРІВ, 15 акрів ліса, решта орне поле, сад, озеро, дім в 8 кімнат і другі забудовання, 3 корови, кінь, 500 курий, 5 безрог, вся машинерія, богато сіна, картофлі, капусти, вівса, кукурузи, 2 милі до міста. Ціна $2500, готівкою $1500. 44-49

P. OWDY,
194 Avenue A, близько 12. улиці,
New York City.

СТАРИЙ АМЕРИКАНЕЦЬ продає добре загосподаровану фарму, 288 акрів доброї рівної землі, будівничий ліс, овочевий сад, озеро, новий дім з 13 кімнат, парове огріванне, горяча вода, ванни, електика у всіх будинках, електрична машина для доення коров, 8 великі стодоли, ледівня і богато других забудовань, 150 тон сіна, богато кукурузи, вівса, картофлі, вся потрібна машинерія на великій фармі, 34 голов регістрованого скота, 4 коні, богато курий, гусий, безрог, пів милі до міста, на цементованій дорозі. 44-49

M. PISARKO,
429 E. 5th Street, New York City

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Великий український писатель і драматист, Володимир Винниченко, написав драму під наголовком „Чорна Пантера", котру показують тепер рухомими образками в Ню Йорку? Чи Ви знаєте, що цигаретки Гелмар мають в собі найліпшої домішки і смаку 100% чисто турецький тютюн?

Tel. Stuyvesant 2097

ДР. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ

переніс свій офіс на
815 SECOND AVE., NEW YORK
між 13. а 14 улицею
Приймає що дня від 9—12; 5—8.
В неділю від 9—1.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

специяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так вовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.

DR. B. HOHENBERG
203 EAST 13th STREET
близько 3-ої Евні
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 9-ої рано до 8-ої вечер.
Tel. Stuyvesant 4032

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, виснаження нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги. Порада даром.

Dr. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

Др. ОСТАП ГРИЦАЙ.

ШЛЯХАМИ СЛАВИ

У четверті роковини здобуття Київа.

31. серпня 1919 — 31. серпня 1923.

„...Різги блискавиць не такі вогненні, як сяєва погляду твойого, о Воле! Судороги землетрусів не всилі струснути престолом твоїм; буруни моря не такі могутні, як поклик твій; блиски вульканових жарів притемнюєш ти, — проміння сонця перед лицем твоїм мов блудниї вогні потахають..."

З „Оди до Волі" П. Б. Шеллі (1820 р.)

Так, — шляхами Слави, великої Слави доводиться линути страждучому Духови українського Народу нині, у врочистий, пропамятний день четвертих роковин здобуття злотистої метрополі України полками Української Галицької Армії. Така се велика, невміруча, крівавими лаврами, смертельними вінцями увінчана слава, що прийдеться мабуть іще цілим поколінням зійти в могилу, поки з лона народу встане той український Айсхіль, що божим словом творчого духа відтворить усю трагедію слави тієї. І той український Кобзар Кобзарів, що зможе виспівати пісню пісень про весь святий запал і всю самопожертву тих божих лицарів Української Галицької Армії, що юними тілами своїми народови шлях до напрестольного Київа вимощували; і той преподобний духом Нестор нашого часу, що зможе віщим духом ясновидючої історії розкрити потомним усі прірви і глибині тої боротьби Української Галицької Армії за Збручем і за Київ, під його мурами й далеко від нього. А нам, сучасним, важко, — нам просто не можна нині зясувати цілої слави, цілої краси, цілої величі того геройства наших борців, що наче важкою, пурпурною китайкою стелиться на овиді 1919 р. голготним шляхом від Львова до Збруча, а від Збруча до Київа. Бо хіба є, знайдеться хто між нами, що, мандруючи тільки в уяві сим шляхом, не жахнувсяб усіх його адових таємниць і не бажавби припасти до груди якого Данта з найглибшим плачем душі своєї? Зі скаргою зза невмолимости жертвенної Смерти на вівтарі Волі? Але ті лицарі Народу, що 1919 р. тисячами жертвувалися за Волю і Державу України за Збручем і на багровім шляхови до золотистого Київа, не плакали й не скаржилися нікому. Вони з наказу Народу, значить — з наказу власних душ ішли до напрестольного Київа скрізь сім кругів найглибшого военного ада, гинули сімома смертями й потапали в семи крівавих ріках без ваги й без трівоги, без скарги й без жалю, ущасливлені тільки одним, блаженні єдиною думкою про те, що мукою своєю святою окуплюють волю України.

Справді, — вірити приходиться натхненим словам великого поета Альбіону про те, що різги блискавиць не такі вогненні, як сяєва погляду Ґенія Волі, нарід до бою завзиваючий. І що й буруни моря не такі могутні, як визвольний, сотками срібних труб роздзвонюючий поклик Його. Бо тільки така великанська, пів-заземська, півбожеська сила в душах наших лицарів змогла в жорстоких умовинах тодішнього часу видвигнути і вдержати прапор Української Державности так високо, як се всилі була доказати Українська Галицька Армія після переходу за Збруч здобуттєм Київа.

В жорстоких умовинах, кажу.

Бо в час, коли полки тої одинокої своїм національним духом, своїм жертвенним геройством Армії рішаються здобувати для Народу прадідний святий Київ, вони вже мали за собою, сказатиб, шість кругів военного інферна, военної муки, втоми й душ найглибшого страдання. Адже щоб зрушити з місця сю незаосмотрену в стріливо й технічні засоби Українську Галицьку Армію, ненаситна кровю, люта Польща кинула проти неї чотири пятих частий цілої своєї збройної потуги, добираючи собі ще на поміч дикі ватаги зрадливих Румунів. Наша Армія по переході за Збруч дня 16. липня 1919 р. опинилася в околі Камянця на Поділлю, на просторі, на якім змогла ледви примістити свої боєві й запільні формації. А на тім малім, наче самим демоном Смерти вибранім і відмеженім просторі, опинилося і Правительство У. Н. Р., останки його хоробрих військових частин були тут просто в безвихіднім положенню, бо цілу Україну залляла совітська армія.

Як се малює та потрясаюча, староіндійська леґенда: над головами розлючений лев, під ногами бездонна пропасть, а галузку останньої підпори піджирають невпинно безсонні гризуни.

Можнаб ще порозуміти надлюдську непохитність і енергію армії в такім безвихіднім положенню, колиб бачилося, що її полки свіжі, щойно скріплені довшим спочинком здалека від военних боїв та його мук. Але тодішня Українська Галицька Армія — саме навпаки. Її преславні борці в тім часі могли почуватися вже так, як Шведи Карла XII. після полтавської зими. Як грецькі повстанці після зруйновання Мореї ватагами Мегемета Алі й Ібрагіма Паші. Або як ті італійські герої по 1848 р., що мали проти себе армії Австрійців і Французів, а попри те таких хитких патріотів як папу Пія XI. та тричі соромної памяти сицілійського ката Фердинанда II. Сеж ті самі люди, ті самі сили, що через такий довгий час здержували фронт проти наступаючих лав французько-польської орди. Ті самі люди, що ставили геройський, одчайдушний опір галерівській офензиві. І ті самі люди се, що їх силами вела Українська Галицька Армія протинаступ аж під Львів!

„Lasst, Vater, genug sein das grausame Spiel!
Er hat Euch bestanden, was keiner besteht..." —

хотілосяб тут сказати за Шіллером з глибин найглибшого співчуття з таким невтомимим геройством Армії. Тимбільше, що найкращі борці її — се молоденькі юнаки, щойно розцвітаючі ефеби молоді, які ще не набенкетувалися, не радувалися при життевій трапезі. Вибрані, освячені самопожертвою вестали Народу, які, ще заки розпромінився гаразд ясний день їх молодечого життя, поклали собі на буйні голови тернові вінки, поклонилися Рідній Землі й хаті рідній, батька-матір спращали, брата-сестру у смутку лишили, і з блаженним усміхом жертви добровольної за Нарід вмирати на шляхи великої слави пішли. Але та історична Немезіс, що пречистою кровю тих українських гоплітів загадала змити сором довговічного рабства Народу, не вдовольнилася ще гаразд їх боєвими зусиллями на крівавім шляху Львів-Збруч. Ся Немезіс домагається від них ще більшого, великого й найбільшого зусилля. Вона велить їм без огляду на їх смертельну втому вдержати передовсім фронт проти совітської армії, щоби ратувати Галицький Уряд й ту малу частину території Великої України, на якій міг найти ще захист сей Уряд і сама Армія.

І се важке завданне — се наче увертура до світлого, врочистого моменту здобуття Київа. Воюнного пекла круг семий, але не останній. Трагедії Української Галицької Армії ява четверта, мов та Христова ніч в чотирокутнику римських леґіонерів.

Цілий другий та переважні сили першого і третього Корпуса УГА. мусіли перейти з похідної батави просто в розстрільну. Та коли перша небезпека минулася і совітські війска відкинено, а територію поширено та забезпечено, то ті освячені власним геройством ефеби, ті гопліти, сі стрільці Української Галицької Армії, тоді вже напів босі, обідрані й виснажені з усіх своїх сил — ще більш віддалені від якогонебудь відпочинку, ніж коли. Як каже подібний богам Прометей в архитворі того великого англійського поета: „Мука — се живло моє". І стає ся страдальна, невмолима, визвольнича мука живлом-долею лицарів Української Галицької Армії до самого кінця їх титанічної, в історії цілого людства одинокої своїм обагреним трагізмом боротьби за Волю Народу. Коли вони спочивали? Коли нескрівавленими ногами ступали вперед, — коли неспаленими від горячки грудьми пили чисті хвилі цілющого воздуха? Чи хоч раз можна їм було незахмареними передсмертною імлою очима дивитися на широкі лани рідної України. Але сі вибранці Народу не питали про се. Мука за Волю стала живлом їх, і добре їм було з тою жорстокою мукою. Заосмотрені частинно в стріливо від місцевого населення, перевязують підрані черевики як Наполеонові гренадіери в Москві мотузками, а босі обвивають свої скрівавлені ноги брудними шматами — і рушають уперед. Все вперед. За всяку ціну вперед, в дорогу на смертній бій з ворогом, на шляхи Слави, бо так веліли їм, нащадкам Запорожського Козацтва, всі пісні, всі передання, всі заповіти Народу, починаючи від Бояна й Олега Віщого, кінчаючи на Хмельницькім, Гайдамаках й Шевченкови.

За Тебе душу погублю.

„Перед важкими подіями, що ждали їх там, на Великій Україні — каже гарно й достойно військовий записник — не випустили зі своїх спалених і спрагнених уст — ні одного скаржливого слова. І се розуміння ваги хвилі й постава Української Галицької Армії (в тодішнім важкім положенню для цілого Українського Народу) як чисто боєвої військової організації — лишиться раз на все зразком послуху, карности й обовязку для всіх грядучих поколінь, як належить цінити і сповняти волю Народу, яку він устами своїх представників передає своїй Армії. Українська Галицька Армія рушила на приказ у бій зі совітськими військами, забезпечуючи своє запілле незначними боєвими частинами перед польською армією на заході. Другий Корпус і Галицькі Січові Стрільці двигнулися в напрямі на Житомир і Коростень, а третій Корпус при допомозі коло 2000 штиків і шабель Запорожського Корпуса УНР. — на Київ".

На Київ! Шляхами Слави великої Слави. „У свому тріюмфальному походові — каже військовий записник далі — браталася Українська Галицька Армія з населенням України. По церквах били з радости дзвони, на тернистий шлях Галицьких Стрільців сипалися рясні квіти, а по селах зачалася горячкова праця на всіх полях культурно-просвітного життя. Сонце на блакитному небі України веселійше засвітило, щирим золотом її богаті, родючі землі засміялися, а з грудий освободжених Братів грімка воскресна пісня рознеслася..."

Київ!

І ось дня 31. серпня 1919 р. Українська Галицька Армія і частини Армії УНР. увійшли побідоносно у золотоверху, прадідну, соборну метрополю України. Була се — кінчає своє слово військовий очевидець — найсвітлійша картина визвольних боїв Української Галицької Армії, вершок її надлюдського геройства і зусиль, і заразом її найбільша катастрофа".

Або скажім:

Найбільш кровю освяченим вінком її безсмертної Слави.

Бо ся невміруча Слава подвигів Української Галицької Армії шляхами походу до Київа — лишилася. Лишилася всеціла і всечиста і ясніє нині і ясніти-ме як довго Київ і Дніпро, Лавра і Хрещатик, українські степи й українські могили пурпурним відблиском пролитої крови лицарських стрільчиків-юначиків мов всенародня Stella Maris. Мов морська лампада Народу. Мов святе Вічне Світло на овиді й найдальшої будучности України. Нехай, що слідом шляхів Слави нашої Армії ішла й та найбільша катастрофа, про яку так журливо згадує військовий записник. Нехай, що Київ нині, на жаль, не в її руках. Визвольні бої звикли тривати століттями, а ще й тоді, коли їх герої уже доходять до терщка своїх змагань, — доводиться їм иноді ще цілими десятиліттями доконувати семиголову гидру ворожої насили. Борцям вільної держави ново-грецького народу вже тоді, коли з його повстанням проти Турків симпатизувала ціла Европа, судилося ще протягом цілого десятиліття переходити всі пекла боротьби одного проти тисячів. Їх перший визвольний бій під проводом кн. Іпсілянті скінчився як відомо повною погубою цілої повстанчої армії, — хоробрий сотник Олімпієць Георгіос, що боронився в монастирі Секка в Молдавії, з 350 товаришами проти 1500 Турків, висадив себе з усіми иншими у воздух, щоб притім вигубити нападаючі ватаги смертельного ворога. На першу вістку про се повстанне Греків велів султан грецького патріярха повісити на порталю грецького собору в Царгороді, а трьох архиепископів і вісім священиків стратити. Одначе незражені нічим повстанці вже 1. січня 1822 р. проклямують на весь світ незалежність Греції і витримують по геройськи в жорстоко нерівній боротьбі аж до замирення в р. 1829 (в Адріянополі), хоч спершу Анґлія, Франція і Росія були проти них; союзник Турків володар Египту Мегемед-Алі вимордував Греків сотками тисячів (Хіос) та загадував навіть пересилити населенне цілої Греції до Египту!, а опісля оконечного упадку Атен (1827), — боронених по геройськи командантом Ґурасом та його жінкою! — провізоричне правлінне Греків мусіло скритися перед лютим ворогом аж ген на самотнім морськім острові.

Та проте славні борці того народу боролися до краю, хоч боролися з вольними з цілого світу проти тиранів цілого світу. Для них кожда катастрофа була тільки конечним етапом на шляху до перемоги, й вони не тратили віри в сю оконечну перемогу ніколи, навіть тоді ні, коли — ось як по останнім бою під Міссолюнґі — сотками себе самі вигублювали, щоб тільки не служити рабами Туркови.

Не служити рабами. І саме те таке цілюще, все животворне жерело Слави Української Галицької Армії, що її подвиги, її бої і її страдання попри всі катастрофи і всі принагідні невдачі витворили в історії Народу на руїнах колишнього рабства нову героїчну епоху, нову леґенду про Славу й велич Народу, розбудили свідомість у ньому й героїчний світогляд. Бо традиції козацько-гайдамацької епохи перейшли вже були в нашій свідомости подекуди в шаблони. Вже то зза їх віддалення від нашого часу, вже то зза недостаточного знаття властивого єства колишніх представників сих традицій — стали вони для нас здебільшого чинниками артистичними які там мрійно-поетичними, які на духовість нашої національної буденщини не мали багато впливу. Не змогли перетворювати її видатно в напрямі національного героїзму, все-національної геройської самопожертви. Може тому можна було в наших часах написати Іванови Франкови ту страшну поему про раба на вавилонських ріках, про яку треба сказати, що в неї є трагізм порабощеного народу. Але я думаю, що новому поколінню в нас важко буде порозуміти сю Франкову пісню, а ще тяжче, ні — може неможливе буде йому таку соромну пісню про раба заспівати. Бо завдяки подвигам Української Галицької Армії буде в нового покоління України — инша, краща психіка. Героїзм як духовість, як світогляд, як всенаціональний характер став для нас під впливом Української Галицької Армії реальним, ціле життє, цілу душу Народу обновлюючим пережиттєм. І те стало могутнім, визвольничим чинником для духовости нового покоління, стало тим, сказатиб, Христовим подвигом УГА., що на Голгофтах за Збручем і на київських шляхах відкупив нарід з гієнни духової неволі. Той молоденький стрільчик, що так радо ішов на смерть за Волю, видвигнув нове склеплінне живої співсвідомости, живої, — сказатиб безпосередньої — звязи наших давніх героїчних епох: епохи Олега і Святослава та епохи Хмельницького й Ґонти з епохою нашого часу. Він обєднав своїм творчим геройством традиції минулого з духом нашої сучасности на почві величаво одноцільної, незрушимої й неподільної самосвідомости нації. Так на наших очах згинув під крісами УГА. — український раб, а возстав із гробу український герос — проміннний, дужий, незборимий як Архистратиг, з поглядом мов різги блискавиць, з голосом мов буруни моря. І виховає собі той герос іще одно покоління героїв і піде з ними ще раз шляхами Слави УГА. під Львів і під Київ, щоб здобути їх в останнє і здобути їх на віки.

ПАЛЯТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПАНІВ

Львівські польські ґазети повідомляють: В ночі з 18. на 19. м. м. спалено на фільварку в Сільци, власности Романа Уейського й Казимира Бартманського, стирту сіна. До втікаючого на коні підпаляча 5 разів стріляли полські поліціянти, але наслідком темряви безуспішно. Саботажисти вже другий раз на протязі місяця нападають на власність Уейського (Павлів і Сільце), який є сином польського поета, що написав "з димем пожаруф".

АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ СКАРЖИТЬ ПОЛЬЩУ.

Іван Гойсан, Американець українського походження, роджений в Карнеґі, в часі свого короткого побуту в Галичині був неправно арештований польськими властями й асентерований до рогатої армії. Та остаточно йому вдалося видістати з ляцького пекла й він, вернувши назад до Америки, вніс до міністерства закордонних справ у Вашингтоні отсю скраґу на польське правительство: "Уроджений в місті Карнеґі в 1898-ім році, я виїхав до Галичини яко хлопець трилітний. Я поїхав до Галичини з моєю матерю по сім, як мій отець зістав забитий наслідком нещасливого випадку. В Галичині польське правительство проти моєї волі, силою забрало мене до польської армії помимо сего, що я переконав його, ща я є американський горожанин; в польський армії я був приневолений зносити голод, зимно і брутальности польської старшини від 20-го марта 1920 до серпня 1921 року. Наслідком сего я втратив не тільки своє становище, але моє здоровлє і сили. Тепер я вернув до Злучених Держав і тут відпочиваю по муках в польській службі. В часі своєї військової служби в полській армії я не діставав ніякої заплати. Щоб поратувати своє здоровле мушу мати гроші й тому я домагаюся від польського правительства за посередництвом міністерства закордонних справ Злучених Держав повної заплати за мої військові послуги в польській армії у висоті пятьсов сорок долярів, числячи по 30 долярів місячно, як се дістає тут всякий американський жовнір. В залученню мій пашпрот і військова книжка

Іван Гойсан".

Bell Phone: Lombard 25-93

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДО КРАЮ В ДОЛЯРАХ

ПАШПОРТИ — КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ
СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ ВСІЛЯКОГО РОДА,
КУПНО І ПРОДАЖ ДОМІВ В ФІЛАДЕЛФІЇ І ОКОЛИЦІ,
КОНТРАКТИ КРАЄВІ І АМЕРИКАНСЬКІ
АСЕКУРАЦІЯ ДОМІВ І МЕБЛІВ ВІД ОГНЮ

Хто має до полагодження котру з наведених справ, нехай особисто або писемно зголоситься до знаної з перед війни правдиво української канцелярії нотаріяльної:

T. J. HRYCEY & CO.
329 South Fourth Street, Philadelphia, Pa.

Eestablished 1920 — Stephen & Martha Kawara, props.

ЕВРОПЕЙСЬКЕ ПІРЄ

ПОВАЖАНІ РОДИМЦІ!

Єсли потребуєте доброго скубаного піря, то спровадьте від нас. Пірє свіже, без пороху і без жадних курячих домішок.

№ 26. Пірє скубане з мохом......$1.65 фунт
№ 24. Пірє скубане, менче з мохом по $1.45 ф.
№ 85. Гусячий мох, правдивий по $2.75 фунт
(Також есть мох курячий і гусячий мішаний з курячим, томи таких пухів не продаємо).

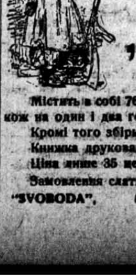
Полотна на насипки (Ticking) маємо в двох найлучших родах:

№ 115 Moldava Ticking). Полотно на насипки, рожеве, 36 інчів широке по 60 цнт. ярд.

№ 118 (Joseph Ressel Ticking). Полотно на насипки, імпортоване з Чех, рожеве, 36 інчів широке, по 69 центів ярд. Ми оплачуємо почту лиш від фунта вгору. При замовленню 1 фунта рахуємо 3 центи за почту. Висилаємо від 1 фунта до 10 в однім, а від 10 до 20 фунтів в двох пакунках. На жаданне вишлемо пробки. Пишіть по українські і в других мовах на адресу фірми:

THE LIBERTY MERCHANDISE SALES COMPANY,
P. O. Box 152, Station D, New York City

ЄСЛИ ВИ ЗАДУМУЄТЕ купити який бизнес як реставрант, гросерню, бучерню, сальон, готель, або який инший, так зайдіть або напишіть до мене, бо я маю богато ріжного рода бизнесів до вибору. Спродаю також фарми і доми по умиркованій ціні. Рівнож беру до спродання бизнеси, доми та фарми за приступним комісовим.—Вироблюю скоро і дуже дешево позички при купні, роблю сетлменти.
WALTER KOSTETSKI, Notary Public, Business and Real Estate Broker,
4353 GERMANTOWN AVE., PHILADELPHIA, PA.

СПІВАНИК У. С. СТРІЛЬЦІВ

вже є в Америці.

СПІВАНИК ДЛЯ ХОРІВ, ДУЕТІВ І СОЛЬОВИХ ПІСЕНЬ, ПІД НАЗВОЮ:

„СУРМА"

ВИДАННЄ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ" У ЛЬВОВІ.

Містить в собі 76 стрілецьких пісень з нотами на хор, а також на один і два голоси.

Кромі того збірка богато ілюстрована.

Книжка друкована у Львові на найкраcшому папері.

Ціна лише 35 центів.

Замовлення слати на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ВИЙШЛА З ДРУКУ
НОВА ТЕАТРАЛЬНА ШТУКА

„З ОБІЙМІВ В ОБІЙМИ"

Сценки з червоних днів 1920 року в галицькому селі.
В сій штуці виступає 22 особи.
ЦІНА 35 ЦЕНТІВ.
Замовлення слати до:
„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ дому, котраби хотіла занятися 3-ма дітьми, наймолодше 7 років. Я єсьм вдовець, Українець, походжу з Галичини, 32 роки. Котраб жена до 35 років хотіла би занятись, прошу зголоситись на понизшу адресу: Mr. Joe Czyszanowsky, Box 117, James City, Pa. 44-45

ПОШУКУЮ свого мужа Иосифа Міська, з села Вуйски, повіт Сянок. Полишив мене уже буде 3 роки. Дорогий мужу, зголосися до мене, або хто би о нім знав, прошу подати його адресу до: Крестина Місяк, 175 Pacific Street, Newark, N. J. 43-44

НА ПРОДАЖ МЕБЛІ з чотирох кімнат, в котрих можна замешкати. Голоситись до: Dm. Lukawecky, 730 East 9th Street, New York, N. Y. 43-45

ДО. ВІДОМА УКРАЇНЦЯМ В НЮАРКУ І ОКОЛИЦІ.

Повідомляю, що через пару тижнів буде робив в мене кобаси знаменитий масар зі старого краю. Приходіть всі а не пожалуєте. 43-44

С. Ґрентус,
59 Beacon St., Newark, N. J.

НА ПРОДАЖ

3 штори складаючися з ґросерні, бучерні, кенді штору і сиґарет штору. Кождий оден з сих шторів є в іншій дільниці, межи Українцями і Поляками. Бизнес вироблений. В однім з тих бизнесів витвориться школа, де властитель виучить вас провадження бизнесу. Голоситись на адресу:

ADAM SEDLASZ,
465 Henderson St., Jersey City, N. J.
42,44,46,48,50,52

НЮАРК! НЮАРК! НЮАРК!

Охочі до науки Українці повинні користати з ріжних вечірних курсів в яких тепер учать в нюарських школах, а ті, що хотять учитися

ПО АНҐЛІЙСЬКИ

можуть сейчас вписатися до Montgomery School, на розі Montgomery і Broome Streets (бічний вхід від Broome Street), в клясі число дверей 304, де сего року вчить також по анґлійськи Українець, вправний і авторизований (лайсенсований) шкільним урядом учитель, п. Д. Лазар, котрий розяснює науку також по українськи. Наука відбувається в понеділок, вівторок, середу і четвер вечерами від години 7.30 до 9.30. Ті, що вже вчаться в инших школах — єсли хотять, то можуть перейти до сеї школи. Науку можуть побирати безплатно мущини, жінки, хлопці і дівчата, тому ніхто не повинен занедбувати сеї нагоди. Там подаєсь також підготованне і інструкції до американського горожанства і до вибору горожанських паперів.

43,45 Український Центральний Комітет.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ

в Північній Америці. Маємо в нашім складі піря власного виробу, а не злежане зі складів. Піра скубане ціле і мох; на жаданне вишлемо пробки. Товар висилаємо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи до фірми на адресу: ALBERT STETZ, 138 Passaic Street, Passaic, N. J.

ІТАЛИЙСЬКІ ГАРМОНІЇ

Виробляємо і спроваджуємо ріжні першої кляси ручної роботи ІТАЛИЙСЬКІ ГАРМОНІЇ.

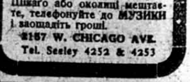
Найліпші у світі. Гарантія на 10 літ. Наші ціни низші ніж денебудь инде. Безплатні інструкції гри на гармонії для покупців. Пишіть по катальоґ.
RUTTA SERENELLI & CO., Dept. 88,
817 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

SANTAL MIDY — КАТАР МІХУРА

Мущини! Хороніть себе перед всіма заразливими хоробами
SANY-KIT
Охоронач для мущин
Дає найбільшу охорону
Велика рурка 35 цнт., Kit (4's) $1.00
У всіх аптиках або у San-Y-Kit, Dept. B,
92 Beekman St., New York
Пишіть по циркуляр

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА

Українські погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаґо або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і заощадіть гроші.
2157 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 & 4253

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читанне веде до просвіти, а просвіта — се сила.

Пишіть по цінник книжок до
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.